

Календар знаменних і пам'ятних дат

Вересень

1 вересня – День знань (міжнародна назва – Knowledge Day)

Цей день символізує важливість освіти та знань у житті людини. У світі немає єдиної дати початку нового навчального року, та в Україні перший вересневий день – не тільки настання осені, а й початок навчання для здобувачів освіти в наступному класі чи на наступному курсі. У нашій державі до освіти прийнято ставитися з особливою повагою, тому 1 вересня – не просто початок навчального року, але й щорічне свято всіх здобувачів освіти, їх батьків, а також учителів.

В умовах воєнного стану в країні на першому місці – безпека кожної дитини, тому навчання відбуватиметься за різними формами, які вибрали батьки, а також відповідно до безпекової ситуації в місцевості, де знаходиться заклад освіти. Оскільки 1 вересня цього року припадає на неділю, згідно з постановою Кабінету Міністрів України № 841 від 23 липня *навчальний рік почнеться з 2 вересня*. Перший урок МОН рекомендує присвятити вшануванню пам'яті захисників України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України.

1 вересня – 100 років від дня народження Жоржа Шарпака (справжнє – Георгій Харпак, 1924 – 2010), французького фізика українського походження

Жорж Шарпак відомий як професор Школи перспективних досліджень із фізики й хімії (Париж), доктор фізики, член Французької, Австрійської академії наук і Національної академії наук США, український (родом із Рівненщини) лауреат Нобелівської премії з фізики (1992) – за розвиток нових детекторів елементарних частинок. Його дослідження лягли в основу апаратів, що стежили за серцевими імпульсами астронавтів НАСА. Вони й зараз допомагають передбачати землетруси.

5 вересня – Міжнародний день благодійності

На 58-му пленарному засіданні Генеральної Асамблеї ООН (резолюція від 17.12.2012 № 67/105) було проголошено про заснування Міжнародного дня благодійності 5 вересня – у день вшанування пам'яті матері Терези, яка за свою благодійну діяльність отримала в 1979 році Нобелівську премію миру за внесок у боротьбу з бідністю. *Мета цього свята* – привернути увагу до проблем людей, пов'язаних із бідністю та гуманітарними кризами, нагадати про важливість благодійності та волонтерської діяльності. У Програмі сталого розвитку до 2030 року, ухваленій ООН у 2015 році, акцентовано на виключній ролі благодійності у вирішенні основної глобальної проблеми людства – подолання бідності. Наразі благодійність стала важливою частиною життя багатьох українців – допомагає долати агресора та наближати перемогу.

6 вересня – Всесвітній день читання книги (*International Read a Book Day*)

Свято започатковано з метою спонукати шанувальників книги більше читати та сприяти формуванню культури читання. Кожна прочитана книга має значення: читання знижує стрес на 68 відсотків; читаючи всього 20 хвилин на день, ви зможете прочитати за рік 3 600 сторінок, тобто 12 книг по 300 сторінок кожна. Також читання є найшвидшим способом поповнення словникового запасу.

У світі, за даними Бібліотеки Конгресу США, близько 130 мільйонів виданих книг.

Учені зараховують до перших книг месопотамські глиняні таблички з клинописом, на яких стародавні мудреці наносили важливі відомості. Кожна така міцна пластина укладалась у спеціальний ящик для зберігання – перший відомий в історії вид палітурки, вік якого датується більше 5000 років.

Найменша книга (1'1мм) – казка «*Старий король Коул*», надрукована на папері щільністю 22 г/м² тиражем 85 екземплярів у березні 1985 року видавництвом «Гленіффер прес», Шотландія. Сторінки книги можна перегортати тільки за допомогою голки та дуже обережно.

Найбільшою книгою у світі за обсягом вважають роман *Жуля Ромена «Люди доброї волі»* (близько 2 млн слів), надрукований у 27 томах, який автор писав протягом 14 років.

Найдорожчою книгою вважається «*Кодекс Лестера*», куплений Біллом Гейтсом за 30,8 млн доларів. Ця книга складається із 72 сторінок і містить наукові ідеї та малюнки великого Леонардо да Вінчі. Трохи менше коштує *Біблія Гуттенберга* – 25 млн доларів.

Найбільшу кількість видань має Біблія. За приблизними підрахунками, у світі продано 3 900 000 000 її копій.

6 вересня – 100 років від дня народження Михайла Юліановича Брайчевського (1924 – 2001), українського історика, археолога

Михайло Брайчевський – відомий археолог, мистецтвознавець, нумізмат, *подвижник української державності й української національної ідеї*, доктор історичних наук, професор, член Вільної української академії наук (США), Наукового товариства імені Шевченка (Львів), голова київського осередку Українського історичного товариства, один із засновників Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, професор університету «Києво-Могилянська академія».

Автор понад 600 наукових праць, зокрема «Біля джерел слов'янської державності», «Походження Русі», «Анти», «Конспекти лекцій з історії України», «Приєднання чи возз'єднання?» та інших. До поетичної спадщини, крім віршів, належать поеми «Григорій Сковорода», «Кошовий Іван Сірко». Визнання та нагороди: Заслужений діяч науки і техніки України, Лауреат премій імені М. С. Грушевського НАН України (1997) та Фондації Омеляна й Тетяни Антоновичів (1992, США).

7 вересня – Міжнародний день чистого повітря для блакитного неба (*International Day of Clean Air for blue skies*)

Цей день установлено резолюцією Генеральної Асамблеї ООН (від 19.12.2019 А/74/381). **Мета його проведення – зосередити увагу громадськості на всіх рівнях на пріоритетності потреби в безпечному та якісному стані повітря для людства.** Забруднення повітря є надзвичайно серйозним екологічним ризиком для здоров'я людини та другою найпоширенішою причиною смерті від неінфекційних захворювань після куріння тютюну. Це глобальна проблема з віддаленими наслідками через перенесення забруднювачів на великі відстані. За відсутності рішучих дій кількість передчасних смертей, викликаних забрудненням повітря, за оцінками фахівців, до 2050 року може збільшитися на 50%. І тільки працюючи разом, незважаючи на кордони, уряди держав і окремі громадяни зможуть зменшити забруднення повітря, знайти дієві заходи й рішення для збереження здоров'я людини та планети в цілому.

Наразі збройна російська агресія в Україні є трагедією світового масштабу, оскільки ведення активних бойових дій серйозно погіршує якість повітря, забруднюючи його на довгі роки та відносячи в будь-яку точку земної кулі.

7 вересня – День відмови від військової іграшки, або День її знищення

Військова іграшка стала приводом для суперечок лікарів і психологів. Одні вважають, що за умови правильного виховання така іграшка розвиває у хлопчиків сміливість, вірність Батьківщині, бажання захищати слабких, допомагати їм. Інші стверджують, що сучасні військові іграшки здатні програмувати дітей на агресію, створюють хибне уявлення про смерть, демонструючи це явище як щось повсякденне.

Уперше з ініціативою позбутися військової іграшки виступила Всесвітня асоціація допомоги дітям-сиротам у 1987 році. Цього дня дітям пропонують обміняти іграшкові автомати, пістолети, мечі тощо на настільні ігри, конструктори, машинки, ляльок і плюшевих ведмедиків.

8 вересня – Міжнародний день грамотності (*International Literacy Day*)

Це один із міжнародних днів, що відзначаються в системі ООН. **Мета – підкреслити важливість грамотності як фундаментального права людини та сприяти побудові грамотного суспільства.** Із 1966 року ЮНЕСКО проводить Міжнародний день грамотності, намагаючись саме таким чином привернути увагу суспільства, щоб викликати його інтерес, мобілізувати міжнародну суспільну думку з метою досягти активної підтримки зусиль, спрямованих на поширення грамотності, що є однією з головних сфер діяльності цієї організації. Традиція відзначати цей день започаткована відповідною рекомендацією Всесвітньої конференції міністрів освіти з ліквідації неграмотності, що відбулася в Тегерані у вересні 1965 року, на якій запропонували оголосити 8 вересня – дату її урочистого

відкриття – Міжнародним днем грамотності та святкувати його щорічно в усьому світі.

Наразі поняття грамотності вже виходить за межі простих навичок письма та читання. **Сьогодні необхідною передумовою успішності є також цифрова грамотність.** Підвищення якості освіти в умовах воєнного стану, освіченість, грамотність, мудрість – гарантія перемоги.

8 вересня – Міжнародний день солідарності журналістів (*International Day of Journalists Solidarity*)

За рішенням IV конгресу Міжнародної організації журналістів (найстарішого та найбільшого інтернаціонального журналістського об'єднання у світі), що проводився в 1958 році в Бухаресті, був проголошений Міжнародний день солідарності журналістів, який **покликаний згуртувати й об'єднати журналістів усього світу щодо питання захисту своїх професійних прав.**

Дата 8 вересня обрана на честь ушанування пам'яті Юліуса Фучика, чеського журналіста, літературного й театрального критика, публіциста, письменника-антифашиста, заарештованого гестапо у квітні 1942 року та страченого в Берліні саме в цей день 1943. У нацистських катівнях він зумів написати книгу «Репортаж із петлею на шії», за яку посмертно в 1950 році був удостоєний Міжнародної премії Миру.

Це не лише професійне свято журналістів, кореспондентів, репортерів, редакторів, усіх інших працівників засобів масової інформації, а й нагода показати всьому світу єдність і загальну позицію щодо захисту прав журналістів, відчути силу єднання, згуртованості, солідарності, особливо в умовах військової агресії.

10 – 16 вересня – Тиждень освіти дорослих

Це міжнародне свято було започатковано в 1999 році за ініціативою ЮНЕСКО й підтримується в більше ніж 50 країнах світу, проводиться щороку в другій декаді вересня. **Мета – акцентувати увагу дорослого населення на тому, що вчитися ніколи не пізно, а робити це потрібно впродовж усього життя.**

Тиждень освітнього зростання в Україні спрямований на розширення пізнавальних процесів у суспільстві, особисте вдосконалення освіти й культури дорослих людей. Коли людина користується лише набутими раніше знаннями, вона дуже обмежує свої можливості. Наука не стоїть на місці, а постійно розвивається, з'являються нові технології. Мало хто захоче співпрацювати зі спеціалістами, які не володіють сучасними методами роботи. Ця міжнародна ініціатива є чудовою нагодою присвятити час своєму професійному й особистісному саморозвитку. В умовах сучасного світу особливої актуальності набувають різноманітні вебінари, які уможливають підвищувати рівень свого професіоналізму, не покидаючи власного дому.

10 вересня – 130 років від дня народження Олександра Петровича Довженка (1894 – 1956), українського кінорежисера, письменника

Олександр Довженко – заслужений діяч мистецтв, фундатор національного кінематографа, засновник жанру кіноповісті в українській літературі, художній керівник Київської кіностудії художніх фільмів (нині – Національна кіностудія імені О. Довженка). *У 1923 – 1926 роках жив і працював у Харкові.*

Ширшу інформацію про Олександра Довженка буде розміщено на сайті КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» в розділі «Бібліотека».

11 вересня – Всесвітній день боротьби з тероризмом (міжнародна назва – *International Day of Remembrance of and Tribute to the Victims of Terrorism*)

Тероризм – це діяльність, яка несе особливу небезпеку для суспільства. Так, 11 вересня 2001 року стався терористичний акт у Нью-Йорку та Вашингтоні, коли літаки з терористами врізались у вежі-близнюки й Пентагон. Загальна кількість загиблих – 2 996, серед яких громадяни 77 країн. Крім того, понад 6 000 тисяч отримали поранення. Тому як вшанування пам'яті жертв терактів із 2008 року 11 вересня щорічно проводиться Всесвітній день боротьби з тероризмом. *Мета – привернути увагу світової спільноти до проблеми тероризму та вшанувати пам'ять жертв терористичних актів, об'єднати зусилля країн у боротьбі з цією глобальною загрозою.* Боротьба з тероризмом спрямована на своєчасне виявлення та запобігання діяльності терористів, а також мінімізацію можливих наслідків терористичної діяльності.

В Україні цей День наразі має особливе значення в контексті російської агресії: 13 жовтня 2022 року Парламентська асамблея Ради Європи визнала рф державою-спонсором тероризму, 23 листопада таке визнання зробив Європарламент, а потім визнали парламенти Литви, Естонії та Словаччини.

11 вересня – 160 років від дня народження Павла Арсеновича Грабовського (1864 – 1902), українського поета, публіциста, перекладача, вихованця Харківської духовної семінарії (1879 – 1882)

Павло Грабовський *в умовах заборони української мови dbав про її існування та поширення.* Навіть у засланні він постійно підтримував зв'язок із Україною: листувався з Іваном Франком, Борисом Грінченком. У Галичині вийшли окремими виданнями його ліричні збірки («Пролісок», 1894, «З півночі», 1896, «Кобза», 1898), а також збірки перекладів («Твори Івана Сурика», 1894, «З чужого поля», 1895, «Доля», 1897). У статті «Дещо про творчість поетичну» Грабовський доводив, що поезія повинна бути засобом «боротьби зі світовою неправдою, сміливим голосом за всіх пригноблених і скривджених». Також він є автором циклу віршів для дітей: «В школу», «Сироти», «Дітям». Відомі його твори педагогічного змісту: «Дещо про освіту на Україні», «Про розвиток шкільної освіти в Охтирському повіті Харківської губернії», «Лист до молоді української».

14 вересня – День українського кіно

(міжнародна назва – Day of Ukrainian Cinema)

Це національне професійне свято режисерів, акторів, продюсерів, сценаристів, операторів, а також усіх інших працівників кіноіндустрії було встановлено Указом Президента України від 12 січня 1996 року з метою відзначення та підтримки українського кінематографа, проводиться щорічно *другої суботи вересня*.

Історія українського кінематографа починається з 1893 року, коли механік Одеського університету Йосип Тимченко зібрав перший у світі апарат, що вмів знімати та відтворювати кіно (знаменитий винахід братів Люм'єр з'явився на два роки пізніше). Перший в Україні сеанс кіно відбувся 2 грудня 1896 року в Харківському оперному театрі – сучасній обласній філармонії. На сеансі було показано декілька короткометражних стрічок, відзнятих у Харкові українським фотографом і першим оператором хроніко-документальних фільмів Альфредом Федецьким. Відтоді в містах Дніпро, Київ і Одеса почали з'являтися невеликі кіностудії, які знімали перші водевілі, комедії та драми. Перший короткометражний український фільм «Тарас Шевченко» створений у 1926 році.

Справжній прорив у кіно відбувся на початку ХХ ст. із виходом фільмів Олександра Довженка «Звенигора», «Арсенал» і «Земля» (1928 – 1930). А вже в 30-ті роки вперше з'явився звук у стрічках Івана Кавалерідзе «Коліївщина», «Прометей» та «Наталка Полтавка» (1933 – 1936). Пізніше в кінофільмах Сергія Параджанова, Кіри Муратової, Леоніда Осики, (відомих режисерів) засяяли зірки українського кіно – Івана Миколайчук, Леонід Биков, Ада Роговцева та Богдан Ступка. У 2015 році режисер Мирослав Слабошпицький зі стрічкою «Плем'я» отримав «Семафор» – аналог премії «Оскар» у світі незалежного кіно. Влітку 2018 року в Україні одночасно знімали близько 30 фільмів за участю не лише наших, а й голлівудських і європейських зірок великого екрана. Сьогодні деякі з українських стрічок висунуто на номінацію премії «Оскар», що свідчить про постійний розвиток українського кінематографа.

14 вересня – День фізичної культури і спорту України

Відзначається згідно з Указом Президента України від 29 червня 1994 року щорічно *другої суботи вересня*. Це свято прихильників здорового способу життя, оздоровчо-фізкультурного та спортивного руху, ветеранів спорту.

Фізична активність є природною потребою людини, необхідною для гарного самопочуття та загального благополуччя. Масове залучення громадян до регулярних занять фізкультурою та спортом, що спостерігається в усіх країнах, зміцнює здоров'я нації, посилює віру у власні сили, загартовує характер і волю, а також формує звички цивілізованого суспільства – дисципліну, чесну конкуренцію, почуття співпричетності. Багато перемог здобули українські спортсмени за часів незалежності нашої країни, а в цьому

році, незважаючи на труднощі підготовки в умовах російської агресії, доповнили їх на Олімпіаді-2024.

15 вересня – Міжнародний день демократії (*International Day of Democracy*)

Демократія належить до універсальних і засадничих загальнолюдських цінностей і принципів Організації Об'єднаних Націй. Міжнародний день демократії був проголошений Генеральною асамблеєю ООН 13 грудня 2007 року. Дата приурочена до річниці першої конференції демократій. **Мета проведення – повернути увагу до того, наскільки цінними для кожної особистості є свобода думки та дотримання прав людини.** Невід'ємною частиною свободи є рівноправність і прозорі вибори, на яких кожен може здійснити своє волевиявлення. У цей день проводиться широка просвітницька робота, якою протягом року займається спеціально заснований Фонд демократії.

16 вересня – Міжнародний день охорони озонного шару (*International Day for the Preservation of the Ozone Layer*)

У 1985 році у Відні (Австрія) 22 країни підписали Конвенцію про охорону озонного шару. А 19 грудня 1994 року Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй проголосила 16 вересня Міжнародним днем охорони озонного шару (резолюція № A/RES/49/114). Озонний шар захищає атмосферу Землі від згубного впливу сонячного випромінювання та руйнується внаслідок антропогенних дій. Тому **основна мета відзначення цього дня – повернути увагу до проблеми руйнування озонного шару та запропонувати способи її розв'язання.** Дата обрана на згадку про розроблення в Монреалі 16 вересня 1987 року Протоколу про речовини, що руйнують озонний шар, який був підписаний і набув чинності 1 січня 1989 року. У рамках його вдалося заборонити виробництво та застосування 100 видів руйнівних хімічних речовин.

17 вересня – Міжнародний день миру (*World Day of Peace*)

Установлений Генеральною Асамблеєю ООН (резолюція від 30.11.1982), цей день відзначався *третього вівторка вересня*. Пізніше Генеральна Асамблея (резолюція 55/282 від 07.09.2001) ухвалила, що з 2002 року Міжнародний день миру буде щорічно відзначатися 21 вересня як **день глобального припинення вогню, відмовлення від насильства**, та запропонувала всім державам і народам дотримувати припинення воєнних дій протягом цього дня.

У центральних установах Організації Об'єднаних Націй цей День щорічно розпочинається спеціальною церемонією біля Дзвону миру, який установлений у дворі комплексу в західній частині саду, на газоні перед будівлею Секретаріату. Зазвичай о 10 годині за місцевим часом (14 год 00 хв по Гринвічу), Генеральний секретар ООН, перш ніж ударити у дзвін, виступає зі спеціальним зверненням і закликає народи всього світу

здуматися над значенням миру для всіх людей. Після хвилини мовчання виступає Голова Ради Безпеки із заявою від імені членів Ради.

Наразі, в умовах російської агресії в Україні, болючі людські втрати й економічні збитки свідчать про надзвичайну актуальність Міжнародного дня миру, бо ніщо не змушує людей так глибоко усвідомлювати всі переваги мирного життя, як особистий досвід війни у власній країні. Тому цього дня кожна держава має нагадати собі про спільну відповідальність за збереження миру на Землі, про необхідність і можливість розв'язання конфліктів через діалог і мирні засоби.

17 вересня – День усиновлення

День усиновлення (удочеріння) з 2009 року відзначається в Україні щорічно 30 вересня. Згідно з Указом Президента України № 455/2023 від 28 липня 2023 року цей День відзначається тепер 17 вересня. **Мета свята – акцентувати увагу населення на важливості виховання дітей у сім'ях, підтримати й розвивати національне усиновлення (удочеріння).** Цей день вшановують одночасно зі святом Віри, Надії, Любові та їхньої матері Софії. Сім'я – оптимальне середовище, щоб виростити здорову та щасливу особистість, успішну в майбутньому.

В умовах повномасштабної війни, яку розпочала й веде рф, кількість дітей, батьки яких загинули, на жаль, збільшилася. Тому наразі це свято є надзвичайно актуальним.

17 вересня – 160 років від дня народження Михайла Михайловича Коцюбинського (1864 – 1913), українського письменника, якого називають Сонцепоклонником

Михайло Коцюбинський – один із найоригінальніших українських письменників, який вивів свою творчість на новий європейський рівень, збагативши її різними напрямками. Також він відомий як просвітитель, громадський і культурний діяч, репетитор, домашній учитель на Вінниччині, член товариства «Братство тарасівців», голова Чернігівського товариства «Просвіта», член Чернігівської губернської ученої архівної комісії, співробітник газети «Волинь» (Житомир).

В українську літературу ввійшов як майстер психологічної прози. Вершинами його художнього стилю критики вважають повісті «Fata Morgana» (екранізована в 1931 році режисером Б. Тягно), «Тіні забутих предків» (екранізована в 1964 році С. Параджановим), «Що записано в книгу життя», новелу «Intermezzo» (епічний твір з елементами драми та лірики). Мовна практика М. Коцюбинського є одним із яскравих прикладів широкого підходу до розвитку літературної мови.

18 вересня – Міжнародний день читання електронних книг (International Read an eBook Day)

Перше велике святкування цього Міжнародного дня відбулось у 2014 році за ініціативою одного з провідних дистриб'юторів електронних книг

OverDrive. Відтоді це свято відзначається в більшості країн світу, оскільки в такого формату є багато переваг. Одна з найбільших переваг електронних книг – це зручність. Усі частини серії книг можуть бути об'єднані в один файл із можливістю пошуку. Крім того, є можливість підключення словника для перекладу текстів. Також захисники довкілля наголошують на економії паперу, заради якого вирубуються гектари лісу. Але зважаючи на прихильників паперових книг, виробники електронних видань розробили технологію, що уможливорює відтворювати на екрані монітора паперові сторінки книги.

18 вересня – 265 років від дня народження Івана Степановича Рижського (1759– 1811), філолога, філософа, першого ректора Харківського університету (1805–1811)

У 1803 році за рекомендацією попечителя Харківського навчального округу графа С. О. Потоцького та видатного громадського діяча В. Н. Каразіна було призначено І. С. Рижського професором словесності та красномовства Харківського університету. А після відкриття університету на першому засіданні Загальних Зборів його обрали ректором. У день відкриття університету, 17 січня 1805 року, Іван Рижський виголошував промову «Про витончені науки». Обирався ректором шість разів (у 1805–1806 та 1808–1811 роках).

Як учений розробляв філософські питання мови й мислення, естетики, теорії літератури та історії. Уперше у вітчизняній лінгвістиці розглянув найважливіші питання мовознавства: походження мови, закономірності розвитку, структури, роль мови в суспільному житті. Деякий час обіймав посаду декана словесного факультету й секретаря Загальних Зборів. Іван Степанович Рижський завжди вів активну наукову роботу, сприяв поширенню передових наукових знань.

21 вересня – Всесвітній день подяки (*World Thanksgiving Day*)

Святкування цього дня розпочалось у 1965 році на Гавайях, коли міжнародні збори вирішили визначити день, щоб офіційно висловити подяку та вдячність за безліч гарних речей, які можна знайти у світі. Цей день покликаний нагадати про важливість вираження подяки та вдячності.

Роберт Еммонс, провідний науковий експерт із питань вдячності, професор психології Каліфорнійського Університету, у своєму есе «Велике благо» описує ключові переваги вдячності: визнання добра й того, що у світі є багато гарних речей; відчувати вдячність – це усвідомлювати, що не тільки ми, а й усі люди навколо можуть стати джерелом цього добра. Отже, вдячність робить нас більш стресостійкими.

21 вересня – День європейського співробітництва (*European Cooperation Day*)

В ознаменування досягнень європейського співробітництва 21 вересня в Європі щороку відзначається День європейського співробітництва. Оскільки

Європа – це поєднання різних культур, мов, цінностей, економік, її мешканцям потрібно навчитися розуміти один одного для реалізації максимального потенціалу. Саме до цього закликають заходи, що проводяться в День європейського співробітництва.

22 вересня – Міжнародний день глухих

Міжнародний день глухих, заснований у 1951 році з нагоди створення *Міжнародної федерації глухих (World Federation of the Deaf, WFD)*, відзначають *четвертої неділі вересня*. Присвячується він тим, хто має проблеми зі слухом. За статистикою, від порушення слуху страждає кожна дев'ята людина, втрачають його в результаті травми, хвороби чи вроджених пороків.

Водночас багато талановитих особистостей були глухими: П'єр де Ронсар (поет епохи Відродження, якого називали «принцом французьких поетів»), був прекрасним фехтувальником і танцівником); Віктор Гюго (автор «Собору Паризької Богоматері»); Людвіг ван Бетховен (видатний композитор); Антоніо Станіолі (один з італійських художників); Ясен (французький скульптор); Жан- Жак Руссо (письменник).

В Україні Товариство глухих створено в 1933 році. Як член ООН, ЮНЕСКО, ВООЗ, МОП, Україна в 1959 році приєдналася до Міжнародної федерації глухих.

22 вересня – День партизанської слави

День партизанської слави встановлений Указом Президента України від 30.10.2001 № 1020/2001. Відзначався вперше 22 вересня 2001 року. **Мета цього свята** – вшанування пам'яті партизанів і підпільників, подвиг яких допоміг наблизити довгоочікувану перемогу в Другій світовій війні. Це державне визнання внеску народних месників у велику Перемогу над нацизмом, відновлення історичної справедливості щодо масової участі українського народу у визвольній боротьбі проти гітлерівської навали.

Сучасні українські партизани чинять спротив озброєним солдатам на тимчасово окупованих агресором територіях, постійно нагадуючи, що вони знаходяться на українській землі.

22 вересня – Всеукраїнський день дошкілля

(міжнародна назва – All-Ukrainian preschool day)

Професійне свято працівників дошкільної освіти відзначається в Україні щороку *четвертої неділі вересня*. У цей день суспільство вшановує вихователів, завідувачів, методистів, психологів, логопедів і всіх інших працівників закладів дошкільної освіти. Чинності на державному рівні свято набуло згідно з Указом Президента України від 13 квітня 2011 року № 629 «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку дошкільної освіти». Дошкільний вік – один із найбільш важливих періодів у житті підростаючого покоління, у якому починається виховання любові до Батьківщини, природи, навколишнього світу, формування особистості. Бути вихователем – це

покликання та велика відповідальність, кваліфікована підготовка, професіоналізм, мудрість, уміння глибоко розуміти внутрішній світ дитини. Саме тому це свято підкреслює значущість професії вихователя та інших працівників закладів дошкільної освіти у формуванні майбутнього покоління українців.

23 вересня – Міжнародний день боротьби проти сексуальної експлуатації та торгівлі жінками й дітьми

Саме цього дня 1913 року уряд Аргентини ухвалив закон щодо протидії дитячій проституції. Міжнародний день боротьби проти сексуальною експлуатацією та торгівлею жінками й дітьми був заснований Всесвітньою конференцією Коаліції проти торгівлі людьми в координації з Жіночою конференцією, що відбулася в Даці, Бангладеш, у січні 1999 року й була організована Міжнародною коаліцією проти торгівлі жінками.

За оцінками експертів, 71% поневолених людей у світі – це жінки та дівчатка, а чоловіки і хлопчики становлять 29%. Понад 1,8 мільйона людей у світі є жертвами торгівлі людьми.

Громадяни України в умовах російської агресії також мають ризики потрапити до числа потерпілих, оскільки скрутний матеріальний стан змушує багатьох жінок їхати на заробітки за кордон. Є чимало випадків, коли роботодавці насправді виявлялися работоргівцями, які викрадали людей і використовували їх для власної вигоди.

23 вересня – Міжнародний день жестових мов (*International Day of Sign Languages*)

У 2017 році Генеральною Асамблеєю ООН було встановлено цей щорічний Міжнародний день *із метою об'єднання всіх спільнот у єдиному прагненні реалізувати повну інклюзію відповідно до Конвенції ООН про права інвалідів*. Датою обрано день створення Всесвітньої федерації глухих (ВФГ). За її даними, у світі проживає понад 70 мільйонів глухих людей, для яких жести мови є основною формою спілкування із зовнішнім світом: відомі до 300 жестових мов, а також міжнародна мова жестів. Світова спільнота визнає жестові мови повноправними природними мовами.

В Україні для понад 40 тисяч осіб жести мови – єдина можливість комунікувати та взаємодіяти.

26 вересня – Всесвітній день здоров'я довкілля (*World Environmental Health Day*)

Відзначати цей День почали у 2011 році в Індонезії. Через рік цю подію святкували вже в багатьох країнах Європи й Африки. Ініціатор заходів – Міжнародна федерація здоров'я навколишнього середовища. *Метою є привернення уваги громадськості до актуальних проблем довкілля та його стану*. Цілі сталого розвитку (ЦСР), відомі також як Глобальні цілі, були прийняті Організацією Об'єднаних Націй у 2015 році як загальний заклик до

дій щодо викорінення бідності, захисту планети та забезпечення того, щоб до 2030 року всі люди жили в мирі та процвітанні зараз і в майбутньому.

17 цілей сталого розвитку мають комплексний характер – вони визнають, що дії в одній царині вплинуть на результати в інших, і що розвиток має забезпечувати баланс між соціальною, економічною та екологічною стійкістю, розв'язуючи проблему зміни клімату, збереження океанів і лісів.

Здоров'я докільля відіграє ключову роль у реалізації Цілей сталого розвитку. Саме тому наразі та в найближчій перспективі актуальна проблема для України й усього світу – екологічні наслідки війни, розв'язаної рф.

26 вересня – Міжнародний день боротьби за повну ліквідацію ядерної зброї (*International Day for the Total Elimination of Nuclear Weapons*)

Згідно з ухваленим рішенням Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй (резолюція A/RES/68/32 від 5.12.2013) був заснований Міжнародний день боротьби за повну ліквідацію ядерної зброї. **Мета його проведення** – привернути увагу громадськості до проблем, які несе зброя масового знищення, та забезпечити безпеку в усьому світі. Заходи мають зосереджувати увагу на діалозі, освіті й активізмі, спрямованому на попередження ядерної війни, підвищувати обізнаність про необхідність установа світового миру без ядерних збройних конфліктів.

26 вересня – Всесвітній день моря (*World Maritime Day*)

Збереження та захист морів є ключовим питанням для сталого розвитку й благополуччя майбутніх поколінь, а чистота води морів має неocenенне значення для суспільства. На жаль, наразі російська військова агресія, вибухи та мінування отруюють життя морських мешканців і забруднюють моря, зокрема Чорне й Азовське. Всесвітній день моря, заснований на 10-й сесії Асамблеї Міжнародною морською організацією (ІМО), присвячений проблемам екологічної безпеки морських перевезень, збереження біоресурсів, відзначається з 1978 року в *останній четвер вересня*. **Цей день покликаний нагадати:** кожна людина має бути екологічно обізнана й усвідомлена щодо означених проблем, щоб ефективно їх розв'язувати.

26 вересня – Європейський день мов (*European Day of Languages*)

Це свято було проголошене 6 грудня 2001 року Радою Європи за підтримки Європейського Союзу під час Європейського року мов. Єврокомісія зазначає, що збереження та розвиток мов, зокрема малих, декларується як офіційна мовна політика Євросоюзу, необхідно прийти від популяризації мультлінгвізму до вивчення громадянами ЄС іноземних мов протягом життя.

Статус офіційних мов Євросоюзу мають 24 мови. На позачерговому засіданні Генеральної асамблеї Європейської федерації національних мовних інституцій (EFNIL) 21 березня 2022 року одноголосно було прийнято рішення про надання Україні статусу асоційованого члена EFNIL – таким чином її прийняли до мовного простору ЄС.

27 вересня – Всесвітній день туризму (*World Tourism Day*)

День туризму в Україні

Свято туризму *відзначають щорічно із метою його популяризації, висвітлення внеску в економіку світової спільноти, розвитку зв'язків між народами різних країн.* Всесвітній день туризму заснований у 1979 році в місті Торремолінос (Іспанія) Генеральною асамблеєю Всесвітньої туристичної організації.

У жовтні 1997 року Україна стала дійсним членом Всесвітньої туристичної організації – головної міжурядової організації у сфері подорожей і туризму, що є виконавчим органом ООН і займається активізацією та розвитком туризму, розробкою та впровадженням світової туристичної політики.

У вересні 1999 року на XIII сесії Генеральної асамблеї Всесвітньої туристичної організації, що проходила в м. Сантьяго (Чилі), Україну було обрано до Виконавчої ради організації.

27 вересня – Європейська ніч вчених (*European Researchers Night*)

Цей захід, організований Єврокомісією у 2005 році, фінансується в рамках акцій Дії Марії Склодовської-Кюрі (*MSCA – the Marie Skłodowska-Curie actions*), – один із тематичних напрямів пріоритету «Передова наука» (Excellent Science), спрямований на підтримку навчання, мобільності та розвитку кар'єри науковців, проходить щорічно *в останню п'ятницю вересня.* **Мета цього свята** – популяризувати дослідні та інноваційні ініціативи, сприяти розвитку поняття про роботу вчених, їх вплив на повсякденне життя людей, викликати інтерес у молоді до вибору кар'єри вченого. Тому об'єднує воно людей різних вікових категорій, які цікавляться наукою та новітніми технологіями, відкриває величезний світ знань і наукових досягнень.

27 вересня – Європейський день шкільного спорту (*European School Sport Day*)

Заснований цей день 19 серпня 2009 року відомим австралійським фотографом Корскі Ара. Ідея ESSD полягає у святкуванні та популяризації фізичної активності серед школярів. Захід, що проводиться щороку *в останню п'ятницю вересня,* є найбільшою подією Європейського тижня спорту, яке заохочує школи спонукати дітей рухатися вперед. **Ініціатива спрямована на просування фізичної активності на міжнародному рівні й залучення якомога більшої кількості дітей та молоді, шкіл і організацій.**

27 вересня – 135 років від дня народження Олександра Костянтиновича Дорошкевича (1889 – 1946), українського літературознавця

Олександр Дорошкевич – доктор філологічних наук, літературний критик, редактор журналів «Вільна українська школа», «Життя і революція», повного зібрання творів Пантелеймона Куліша у 20-ти томах, низки нових видань творів українських письменників, збірника статей «Коцюбинський»; педагог, завідувач відділу української літератури XIX ст. Інституту літератури

Академії наук України та кафедри української літератури Київського університету. Відомі його наукові праці «Етюди з шевченкознавства», «Реалізм і народність української літератури ХІХ ст.», підручник «Українська література», посібник «Українська література в школі: спроба методики», «Хрестоматія з історії української літератури».

28 вересня – Міжнародний день загального доступу до інформації ***(International Day for Universal Access to Information)***

Доступ до інформації вважається одним із ключових понять демократії, оскільки є інструментом боротьби з корупцією та підзвітності урядів своїм громадянам. У Загальній декларації прав людини, прийнятій ООН у 1948 році, право доступу до інформації сформульовано в 19-й статті як право збирати, отримувати й поширювати будь-які відомості та ідеї де завгодно і без перешкод.

Визнаючи значущість доступу до інформації, 74 сесія Генеральної Асамблеї ООН (A/RES/74/5 і UNESCO 38 C/70) проголосила в жовтні 2019 року 28 вересня Міжнародним днем загального доступу до інформації, що **відзначається щорічно**. Поняття права на інформацію з часом удосконалюється, зокрема в останні роки воно набуло додаткового значення – як інструмент більш ефективного управління та економічного й технологічного розвитку. Закон про інформацію Україна прийняла однією з перших – у 1992 році.

29 вересня – День пам'яті трагедії Бабиного Яру

29 вересня – річниця від початку масових розстрілів, здійснених гітлерівцями у Бабиному Яру (29 – 30 вересня 1941 року). Бабин Яр – це некрополь для більше ніж 100 тисяч громадян: більшість жертв були євреями та ромами, проте у Бабиному Яру загинуло також чимало українців (дорослих, дітей, військовополонених). Це були не лише жителі Києва, але й біженці, які на момент нападу нацистської Німеччини залишили рідні домівки й евакуювалися до міста.

Вшановувати пам'ять розстріляних у Бабиному Яру почали після здобуття незалежності України – у 1991 році. **У 2007 році на місці трагедії було відкрито Національний історико-меморіальний заповідник Бабин Яр**. У день пам'яті приспускають державні прапори на деяких будівлях, а в урочищі проводяться тематичні виступи.

30 вересня – Всеукраїнський день бібліотек

Бібліотека – одне з найдавніших культурних надбань людства, хоча роль її сьогодні змінюється: створюються електронні бібліотеки, медіатеки. Але це особливе місце, де люди мимоволі стишують голос, чутно шурхіт сторінок, а повітря неповторно пахне типографською фарбою, клеєм і трохи пилом (адже книги можуть зберігатися століттями й дарувати свою мудрість не одному поколінню читачів). **Це щорічне свято було засноване в 1998 році. Відзначають його як працівники бібліотеки, так і всі відвідувачі**

бібліотек. В Україні налічується понад 40 тисяч бібліотек, у яких працюють до 53 тисяч бібліотекарів.

Декілька цікавих фактів

– 1037 р. Князь Ярослав Мудрий заснував першу державну бібліотеку на території Софійського собору, де в 1969 році встановлено пам'ятний знак у вигляді брили з граніту із зображенням князя Ярослава та сторінки давнього літопису. Автор пам'ятника – український скульптор Іван Кавалерідзе.

– Одними з найстаріших бібліотек є: *Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка (1608)*, свого часу серед читачів цього закладу був і гетьман Богдан Хмельницький; *Наукова бібліотека Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (1804)*.

– Найбільшою бібліотекою є *Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського*. Інформаційний ресурс її – 15 мільйонів примірників. Вона посідає 18 місце у світовому рейтингу.

В умовах воєнного стану більшість бібліотек не лише обслуговують користувачів, забезпечують мешканців громади та переселенців достовірною інформацією, а й перетворилися на волонтерські центри допомоги ЗСУ та внутрішньо переміщеним особам.

30 вересня – Міжнародний день перекладача (*International Translation Day*)

Міжнародний день перекладача щорічно відзначається на честь Святого Єроніма, покровителя перекладу, який здійснив повний переклад Біблії з оригіналу (івриту) на латину. ***Офіційно визнано це свято було в 1991 році Міжнародною федерацією перекладачів. Мета події*** – об'єднати всіх фахівців, які вибрали для себе таку необхідну та складну професію, дозволити їм просувати її в маси й обмінюватися досвідом. Відповідно до резолюції 71-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН (2017 р.) професійний переклад вносить вагомий вклад у згуртування націй, поширення інформації, яка раніше була доступна лише представникам певної культури, робота перекладача може вплинути на відносини між різними країнами й навіть змінити хід історії.

В Україні з 1999 року діє Всеукраїнська громадська організація «Асоціація перекладачів України».

Використані джерела:

1. Вересень : свята та події. URL: <https://daytoday.ua/veresn-svyata-ta-podii/>

2. Міжнародні дні ООН. URL: : https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%96_%D0%B4%D0%BD%D1%96_%D0%9E%D0%9E%D0%9D#:~:text=%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%96%20%D0%B4%D0%BD%D1%96%20%D0%9E%D0%9D%20%E2%80%94%20%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE%20%D0%B2%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D1%96,%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%8C%20%D0%B2%D0%B8%D0%B1%D0%B8%D1%80%D0%B0%D1%94%D1%82%D1%8C%D1%81%D1%8F%20%D1%81%D0%B2%D0%BE%D1%8F%20%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0%20%D0%B4%D0%BD%D1%8F%D0%B4%D0%BD%D1%8F

3. Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2024-2025 роках: Постанова Верховної Ради України від 21.12.2023. URL: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/245200.html

4. Календар знаменних і пам'ятних дат Харківщини на 2024 рік : рек. бібліогр. покажч. / Департамент культури і туризму Харків. обл. військ. адмін. ; Харків. обл. універс. наук. б-ка. – Харків : ХОУНБ, 2023. – 88 с. – Режим доступу: <https://library.kharkov.ua/libdruk/LibKh-00000000357.pdf>

Матеріали підготовлені:

Жеребкіною З. Г., завідувачем бібліотеки,
Павловою Г. М., бібліотекарем,
Писаренко Т. І., методистом КВНЗ
«Харківська академія неперервної освіти»